

Article Arrival Date**19.03.2023****Article Published Date****20.06.2023****EĞİTİM SÜRECİNDE İLETİŞİMİN ANA FAKTÖRÜ OLARAK KONUŞMA**

SPEAKING AS THE MAIN FACTOR OF COMMUNICATION

IN THE EDUCATIONAL PROCESS

AYNUR ZAHİR KIZI BADALOVA

Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi Öğretmeni

ÖZET

Konuşmanın insan yaşamında oynadığı rolü herkes bilir. Doğrudan düşünme ile ilgili olan konuşma sayesinde insanlar birbirlerini sadece anlamakla kalmaz, aynı zamanda düşünce ve duygularını, istek ve isteklerini de ifade ederler. Konuşma, insanlar arasında güçlü bir etki aracıdır. Doğru konuşma, seslerin ve kelimelerin doğru telaffuzunu, kelimelerin kesin kullanımını ve düşüncenin net ifadesini gerektirir. Konuşma seslerinin doğru telaffuzu, konuşmanın ses kültürü çalışmalarının bir parçasıdır. Konuşmayı duyma becerisinin kazanılması, iyi fonemik işitmeyi, yani anadildeki tüm sesleri doğru duymayı, yakın sesleri telaffuzlarına göre ayırt etmeyi sağlar. Dilin ses yönü yavaş yavaş ustalaşır. Taklitlerin dilin ses yönüne hakim olmadaki rolü büyüktür. Deneyimler, bazen çocukların konuşma sesini ayrı ayrı, tek başına telaffuz ettiklerini, ancak kelime içinde doğru kullanmadıklarını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: konuşma, iletişim, kültür, öğretmen, öğrenci, telaffuz**Summary**

Everyone knows the role that speech plays in human life. Through speech, which is directly related to thinking, people not only understand each other, but also express their thoughts and feelings, wishes and desires. Speech is a powerful tool of influence among people. Correct speech requires correct pronunciation of sounds and words, precise use of words, and clear expression of thought. The correct pronunciation of speech sounds is part of the study of the sound culture of speech. Acquiring the ability to hear speech provides good phonemic hearing, that is, to hear all sounds in the native language correctly, to distinguish close sounds according to their pronunciation. The sound aspect of the language is gradually mastered. The role of imitations in mastering the sound aspect of the language is great. Experience shows that

sometimes children pronounce the speech sound separately, alone, but do not use it correctly in words.

Keywords: speech, communication, culture, teacher, student, pronunciation

Konuşmanın insan yaşamında oynadığı rolü herkes bilir. Doğrudan düşünme ile ilgili olan konuşma sayesinde insanlar birbirlerini sadece anlamakla kalmaz, aynı zamanda düşünce ve duygularını, istek ve arzularını da ifade ederler. “Konuşma, insanlar arasında güçlü bir etki aracıdır. Konuşma mükemmel olduğunda, mantıklı ve açık bir ifade şeklinde onayını bulduğunda, karşı tarafın kalbine giden yolu bulabilir ve aynı zamanda karşı tarafı boyun eğdirir ve iletişim kurmaya teşvik eder. rahatlayın ve bir ilişki kurun" (3).

Herhangi bir dilde, insanlar arasındaki iletişim, kelimeleri ve cümleleri doğru telaffuz edebildikleri zaman gerçekleşir, çünkü bazen fikir anlaşılmaz kalır veya kelime ve kelime öbeklerinin yanlış telaffuz edilmesi nedeniyle anlam bozulur. Bu nedenle çocuğun dilini açtığı andan itibaren konuşmanın gelişimi ile birlikte doğru telaffuz alışkanlığının oluşmasına özen gösterilmesi önemlidir.

Bir kişinin kullandığı kelimenin anlamından çok daha fazlasını söyleyebileceğini, ancak bir kişinin fikrini başkalarına yeterince doğru ve hassas bir şekilde verebilmesi, onu etkileyebilmesi, doğru anlaşılabilmesi için yazmıştır. dile iyi hakim olmalıdır.

Doğru konuşma, seslerin ve kelimelerin doğru telaffuzunu, kelimelerin kesin kullanımını ve fikirlerin doğru ifade edilmesini gerektirir. Konuşma seslerinin doğru telaffuzu, konuşmanın ses kültürü çalışmalarının bir parçasıdır. S.Hüseyinov söylemiştir: "Konuşma nezaketi, edebi dilin kurallarına üst düzeyde hakim olmak, dilimizin fonetik normlarını beklemek, zengin bir kelime dağarcığına sahip olmak ve sanatsal dil araçlarına hakim olmakla sağlanır" (2. s. 68).

Anadilde konuşmayı öğrenmenin en zor yanı, tek tek seslerin artikülasyonunda ustalaşmaktır. Konuşma sesleri, eklem organlarının gerekli koşullar altında belirli bir duruma gelmesi sonucu oluşur. Bir çocuk bunu veya bu ses kompleksini bir kelime olarak algıladığında, bu kelimedenden kaynaklanan kas ve ses hissini hatırlar.

Konuşmayı duyma becerisinin kazanılması, iyi fonemik işitmeyi, yani anadildeki tüm sesleri doğru duymayı, yakın sesleri telaffuzlarına göre ayırt etmeyi sağlar. Dilin ses yönü yavaş yavaş ustalaşır. Taklitlerin dilin ses yönüne hakim olmadaki rolü büyüktür. Deneyimler, bazen çocukların konuşma sesini ayrı ayrı, tek başına telaffuz ettiklerini, ancak kelime içinde doğru

kullanmadıklarını göstermektedir. Bu nedenle, çocuklara herhangi bir sesi farklı konumlardan karakterize eden (kelimenin başında, ortasında ve sonunda sesi veren) egzersizler vermek gerekir. Doğru telaffuz, çocuğun günlük aktivitelerinde öğretilmelidir.

Artikülasyon aparatını, nefes almayı ve duymayı geliştirmek ve iyileştirmek için konuşma seslerinin doğru telaffuzu üzerine çalışmalar yapılmalıdır. Örneğin dil ve dudak kaslarının gelişiminde simülasyon üzerine çeşitli oyunlar kullanmakta fayda var.

Doğru ses telaffuzuna hakim olmayan çocuklarla bireysel çalışma yapmak da olumlu sonuçlar verir. Çocuklarla bireysel olarak ilgilenmek için zaman ayırmaya gerek yoktur. Tüm çocuklarla birlikte çocukların aktivitesini sağlarken, öğretmen onlara daha çok hitap eder, sunulan alıştırmayı daha sık tekrar etmeye davet eder veya o çocuğa oyun sürecinde gerekli sesin telaffuzunu içeren rolü sunar vb.

Sesli konuşma kültürü, şiir, hikaye, masal, bilmece, bilmece, bilmece, atasözü, didaktik oyun, gezi vb. onu kullanmak uygundur.

Çocuklara şarkılar, şiirler, hikayeler, masallar, sayma, bilmeceler, bilmeceler, atasözleri vb. öğretilir. öğretim, onların konuşma gelişimini, tek tek seslerin ve kelimelerin doğru telaffuzunu, zihinsel yeteneklerinin gelişimini, manevi dünyalarının zenginleşmesini ve anlamalarının kolaylaşmasını etkileyen temel araçtır. Her yaş dönemi için seçilmiş hikayeleri okumak, çocukların fonemik işleme yeteneği, bakış açısı, konuşma ve doğru telaffuz gelişimi için önemlidir. Öğretmenin net diksiyonu, doğru telaffuzu, konuşmanın ifadesi, tonlaması vb. Medyanın çocuklar üzerinde duygusal bir etkisi vardır ve tıpkı öğretmenler gibi konuşmaya heveslidirler.

Öğretmen ses taklidine olanak sağlayan basit öyküler uydurabilir. Ormana yürüyüş hikayesinde kuş sesinden, nehir sesinden, ağaç sesinden, böcek sesinden bahsetmek mümkündür.

Küçük şiir parçalarını ezberlemek (mekanik bir süreç olsa bile) çocuklarda doğru telaffuz alışkanlığının oluşmasına yol açar. Doğru telaffuz normlarının öğretiminde şiirin yararlılığını şu şekilde değerlendirmek mümkündür:

- şiir çabuk dikkat çeker;
- şiirdeki hata hemen fark edilir;
- şiiri ezberlemek, doğru telaffuzu birçok kez tekrar etmeyi gerektirir;

- şiir mecazi olarak algılanır, yüksek duygusal etki yaratır;

Konuşma seslerinin net telaffuzu aynı zamanda onları üreten eklem organlarının durumuna ve hareketine de bağlıdır. Okul öncesi dönemde artikülasyon aparatındaki bozukluklar daha sonra da devam edebilir. Bu nedenle çeşitli konuşma materyallerinde öğrencinin telaffuz edemediği sesi güçlendirmek gerekir. Dilin esnekliğini geliştirmeye yönelik egzersizler, dudakların esnekliğini sağlamaya, alt çeneyi belli bir pozisyonda tutmaya yönelik egzersizler, doğru nefes almaya yönelik egzersizler vb. Bu tür işleri dikkatli ve tutarlı bir şekilde yürütmek önemlidir. Konuşma sesi kültürü ayrıca öğrencilerin iyi bir diksiyon kazanmasını gerektirir. Öğretmenin örnek konuşması bunun temel şartıdır.

Ancak doğru telaffuz normları bir veya birkaç derste öğrenilemez. Bu uzun bir süreçtir ve eğitim yılları boyunca sürdürülmelidir. Ancak öğretmenin uzun ve tutarlı çalışması sonucunda öğrenciler okuma ve telaffuzda yaptıkları hataları düzeltebilirler. Bazen öğretmenlerin kendileri edebi telaffuz kurallarına uymazlar. Sonuç olarak, sınıftaki öğretmen ve öğrenciler apay bir dilde ve sınıf dışında kendi lehçelerinde veya edebi telaffuz normlarına göre konuşmaya başlarlar.

Kelimenin ana konuşma birimi olduğu bilinmektedir. Öğrencinin kelimenin ana içeriğine hakim olması, kelime çalışmasının ana halkasıdır. Söz varlığının büyük bölümü dilimizde yeni sözcüklerin oluşmasına temel oluşturur. Temel söz varlığı içerisinde yer alan sözcükler, herkes tarafından anlaşılan genel, gerekli, yaşamsal kavramlardır. Ancak dilde sürekli olarak yeni kelimeler oluşturulmakta ve bunların bir kısmı eskimekte ve dilin ana stokunu terk etmektedir. Temel kelime dağarcığından belirli sayıda kelime düzenli olarak çocukların aktif kelime dağarcığına girer. Dilimizin söz varlığında yer alan terimler, diyalektizmler, argo, arkaik sözcükler ve yeni sözcükler-neolojizmler gibi sözcük grupları dilimizin söz varlığının ek bölümünde yer almaktadır. Azerice dil derslerinde bu kelimelerin yavaş yavaş öğrencilerin kelime dağarcığına girmesi veya anlamlarının anlaşılması için özel çalışmalar yapılmalıdır. Bazen çocukların konuşmalarında düzenli olarak kullandıkları kelimelerin yanı sıra anlamını bildikleri ancak konuşmalarında çok az kullandıkları veya hiç kullanmadıkları kelimeler de vardır. Bu tür kelimeler, öğrencilerin aktif olmayan kelime dağarcığını oluşturur. Bu tür kelimelerin anlamı öğrenciler tarafından yavaş yavaş bilinir hale gelir. Böylece etkin olmayan sözcük dağarcığı pahasına etkin sözcük dağarcığı zenginleştirilir. Genel olarak, kelime dağarcığı çalışması şunları içerir:

1. Öğrencilerin dilimizin söz varlığını edinmesi;

2. Yeni bir kelimenin anlamı üzerinde çalışın;
3. Öğrenilen yeni kelimenin anlamını netleştirmeye çalışın;
4. Sözlüğün etkinleştirilmesi üzerinde çalışın
5. Kelime hataları üzerinde çalışın

İlköğretim sınıflarında konuşma gelişimi üzerine yazılan tüm çalışmalarda, konuşma gelişiminin ana yönleri üzerine yapılan çalışmaların nihai sonucunun iletişimsel konuşmanın gelişimi olduğu gösterilmektedir. Dolayısıyla, konuşma gelişiminin en yüksek aşaması iletişimsel konuşmadır.

İlköğretim düzeyinde “Dinleme, Anlama ve Konuşma” içerik satırına göre öğrenciler, konuşmacının fikrini dinleyip anlamak ve bu konudaki görüşünü ifade etmek üzere eğitilirler. Öğrencilere, bilgi kaynaklarından alınan bilgilere eleştirel yaklaşma, ana fikri ikincil fikirden ayırma ve inandırıcı bir şekilde sunma alışkanlığı kazandırılır. Konuşma akıcılığının geliştirilmesine yönelik çalışmaların görevleri şu şekilde tanımlanmaktadır.

Sanat eserleri de bize varoluş hakkında bilgi verir. Bu eserler, varoluşu figüratif olarak yansıtmaları nedeniyle diğerlerinden ayrılır. Sözlü konuşmanın gelişimi adlı kitapta verilmiştir: "Edebi bir metnin (eserin) okuyucu-ircacısının her zaman bir görevi vardır: dinleyicileri etkilemek. Bu da okunan metnin özünü, fikir-içerik değerini dinleyicilere aktarmakla mümkündür. Bu görevi yerine getirebilmek için ilk derslerden itibaren sesleri doğru kullanabilmek, açık ve akıcı okuyabilmek gerekir" (1. s. 89).

Sanat eserlerinde düşünce ve duygular, kahramanlar, tavırları, çalışmaları ve mücadeleleri anlatılır. Bu eserlerin öğretiminde çeşitli terimler kullanılmaktadır. Örneğin, bir katılımcı, sanatsal bir görüntü, bir kahraman, bir karakter, mecazi bir kelime, mecazi bir ifade, mecazi bir imaj vb. Ancak bu kavramların içeriği çoğu zaman açıklanmaz. İlköğretim sınıflarında, sanatsal bir imaj üzerinde çalışma süreci, kelime dağarcığı üzerinde çalışmanın bir parçası olabilir. Böylece bir sanat eserini okumak, eserde anlatılan memleketin hayat gerçeklerini, olaylarını, eylemlerini, doğal tasvirlerini derin ve kapsamlı bir şekilde anlamak ve ifade etmek demektir.

Edebiyatımızın bir söz sanatı olması, öğrencileri ana dilimizin söz varlığı ile iletişime bağlaması, yazar ve şairlerin örnek diliyle tanıştırmaları bir bütün olarak kişilik oluşumunun önemli görevlerinden biridir. Okullarda okunmak üzere seçilen metinler özel olmalıdır. Tüm türler - kısa öyküler, sanatsal denemeler, lirik şiirler, fabllar, peri masalları, peri masalları, eski hikayeler, ninniler, destanlar da burada sunulmaktadır.

KAYNAKÇA

1. ADNSU. Sözlü konuşmanın gelişimi. Bakü, 2017 (152 sayfa)
2. S. Hüseyinov. Konuşma kültürü. Bakü, 2010 (240 sayfa)
3. <https://modern.az/az/news/84153>